Lösnummer 15 öre.

10 ÅRG.
N:r 6

TIDEVARVET

6 FEBR.
1932

Den 2 februari.

Hilma Borelius.
Av **Emilia Fogelklou Norlind.**

Den norska arbetarrörelsens avrustningsförslag.
Av **Birgit Nissen,** Oslo.

Helge Heerberger, Berlin, skriver om
Tyska folkets Hindenburg och det stundande presidentvalet.

Japan och dess läromästare.

Ett anfall av bolsjevikskräck.
Attack mot Sunderbyns folkhögskola.

Filmkrönika.
Av **Nils Beyer.**

Vad har hänt?

EN STORMIG VECKA har förflutit sedan Tidevarvet sist kom ut. Makterna ha rasat både bland människorna och i naturen, och med krig, orkan och brand lagt städer och gårdar öde.

I Shanghai ha japanerna med luftbombardemang stuckit kinesstaden i brand och jämnat stora delar av densamma med jorden. Tusentals människor ha dödats.

Staden Santiago på Cuba har genom jordbävning på mindre än en halvtimme skakats sönder, med 1,500 döda.

Den våldsamma storm, som rasade i Mellansverige den 1 och 2 februari framkallade bland många andra olyckshändelser stor förödelse på Ekolsund, där den slet taket av en ladugård och dödade många djur.

På det för många av våra läsare så välkända Fogelstad uppstog genom stormen en förhärjande eldsvåda, som på några timmar förvandlade hela det stora ladugårdskomplexet, stall och magasin till rykande ruiner. Tyvärr kunde icke heller hela djurbesättningen räddas.

SMITTSKOPPSEPIDEMIN i Malmö sprider stor förskräckelse landet runt. »Smittkoppspsykosen», som Soc.-Dem. uttrycker sig nådde på måndagen även Stockholm och folk begär ivrigt att bli vaccinerade. Så myndigheterna behöva knappast oroa sig över bristande vaccinationsvilja. Allt som allt synes tolv—tretton personer insjuknat med ett dödsfall. Den lilla ovaccinerade fyra månaders ungen, som hämtat smittan från Ryssland synes ha klarat sig. Ännu vet man ej om epidemin är fullt begränsad.

PÅ FREDAGEN FÖRELÅG i förmyndarekammaren bouppteckningen efter bruksägaren Arend Versteegh. Behållningen i boet uppgår till 19,042,806 kr. meddelas det i pressen.

Vem var Arend Versteegh? Född i Holland 1849 inflyttade han till Sverige 1875 — utan miljoner. Vilka bruk är det som burit sig så »dåligt»? Jo, bl. a. Graninge och Utansjö.

Var ligger Graninge och Utansjö? I Ådalen.

Reflexionerna göra sig själva.

EFTERLÄNGTAD ARBETSFRED för 90,000 man har uppnåtts i och med det förnyade medlingsförslagets antagande av båda parter. Förslaget innebär vissa jämkningar till arbetarnas förmån ifråga om lönegränser, semesterförmåner, ersättning vid smutsigt arbete etc. Lönereduceringarna däremot uppgå liksom i första förslaget till 4 % för tidlön och 6 % på ackord.

Alla stridsåtgärder hävas och arbetet återupptages, där det legat nere.

Beslutet har nästan över lag mottagits som en lättnad i krisläget.

Veckovakten

Det umbärliga kaffet.

I trontalet tillkännagavs att svenska folket hade att emotse tullhöjningar på vissa lyxbetonade varor. Regeringens planer på denna punkt ha dock varit höljda i ett visst dunkel. Största undran har från allmänhetens sida gällt om kaffet skulle räknas bland lyxvaror eller icke och för vilka tullhöjningar det i förra fallet ev. skulle utsättas. Enskilda motionärer ha under tiden väckt motioner om höjning av kaffetullen, dock motiverade icke med finansiella utan med folkhygieniska synpunkter.

Så kom fredagens extra konselj med beslut om tillfälligt importförbud för kaffe, kakao, automobiler och silke. Och på lördag middag avlämnades en kunglig proposition om höjda tullar på vissa lyxartiklar eller eljest umbärliga varor. Propositionen behandlades med sådan skyndsamhet att riksdagens kamrar redan på söndagen kunde besluta i frågan, och godkänna propositionen.

Den innehöll förslag om höjning av kaffetullen från 30 till 45 öre pr kilo för rostat och från 42 till 60 öre pr kilo för orostat kaffe. Vidare tullhöjningar för bilar, film, pälsverk och parfym m. m. samt slutligen tilläggstullar för en hel del livsmedel, däribland frukt. En ny tull föreslogs för citroner och bananer med tio öre pr kilo. Tullarna, som ha karaktär av tilläggstullar ha tillkommit i rent statsfinansiellt syfte och innebära enligt finansministerns förklaring icke något ståndpunktstagande till andra åtgärder på hithörande område. Tillsammans med den samtidigt införda accisen på inhemsk silketillverkning har finansministern räknat med en inkomst av dessa tilläggstullar på 20 miljoner kr.

Största meningsskiljaktigheterna ha rått om kaffet, där det både i utskottet genom socialdemokraternas reservation och senare vid kamrarnas raska behandling av saken framhölls — som det tycks oss med ett visst fog — att även om man kunde hysa vissa betänkligheter ur hygienisk synpunkt mot kaffets oumbärlighet, vore det dock för den allra fattigaste befolkningen bland de billigaste nödvändighetsvarorna. Det gäller ju särskilt för vårt land med dess hårda klimat. Det framhölls också från flera håll, att finansministern hade kunnat fylla bristen i budgeten på ett lämpligare sätt — genom att höja spritskatten.

Också ifråga om frukten, framförallt citronerna, måste man fastslå att det gäller en nödvändighetsvara av största betydelse.

Man har alltid framhållit som ett skäl mot införande av tilläggstullar, att de ha en otäck benägenhet att bli stadigvarande. Från vänsterhåll ströks också med skärpa under att det endast finge bli fråga om en tillfällig åtgärd.

Alla möjliga skäl tala ju också härför.

Japan
och dess läromästare.

Det hövliga hån varmed Japan under hela sin konflikt med Kina behandlat Nationernas Förbund övergick så småningom i en utmanande fräckhet. I Genève gav Japans representant folkförbundet goda råd, hur det borde tolka sin egen pakt så att det sluppe reagera mot angreppet på en förbundsmedlem! I Shanghai inträngde japanska trupper för att skydda »japanska undersåtars liv och egendom» och kräva »respekt för traktater». Man rättfärdigade nedskjutningen av kineser som sätta sig till motvärn med att de äro banditer, irreguljära trupper, franctirörer! Kinesiska trupperna uppmanades att dra sig tillbaka, och om de icke göra det, bära de ansvaret för japanernas militära operationer.

Man vet inte vilket som är värst. Men man inser att när detta träffar så djupt, så beror det på att det är Västerlandets diplomati som Japan karikerar, om medvetet eller omedvetet, liksom det lärt upp sig i andra grenar av västerländsk civilisation, till exempel bombanfall från luften.

Uppfriskar man i dessa dagar minnet av historien om Västerlandets kontakt med Kina under de senaste hundra åren, så skall man finna att alla schackdrag och alla cyniska fraser äro ganska bekanta. Läraktiga ha japanerna varit utan att dock ur denna historia dra den väsentliga lärdom som erbjuder sig: att man inte i längden kommer någon vart med Kina på våldets väg. Men kanske tror den militära ledningen i Japan att den moderna krigstekniken skall förmå vad den mera primitiva förut ej förmådde.

Vi veta här i landet ingenting om hur denna affär ser ut från japansk synpunkt. Är japanska folket ett kallblodigt rövarfolk eller ett som älskar kriget som sport och inte står att hejda nu i sin stridslystnad, när det tyckte sig märka att Västerlandet tycks ha gett det fria händer mot Kina? Troligtvis icke. Experter som känna stämningen i Japan under åren efter kriget säga att militäryrket där icke är eftersträvat och värnplikten långt ifrån populär. Japanerna, säga de, vilja endast strida i nödfall för sitt fosterland. Det troliga är att den nuvarande imperialistiska ledningen

(Forts. å sid. 4).

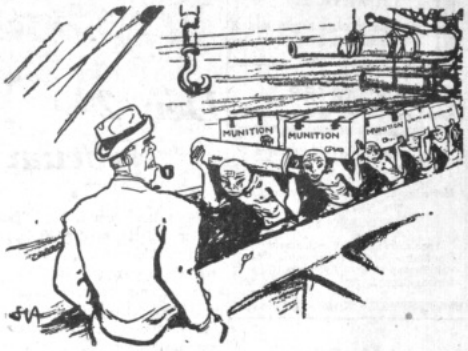

AMMUNITION av *Arthur Stadler.*

En svensk vapenhandlare har ställts till ansvar för att han sålt vapen med oskälig förtjänst åt rånmördarna i Malmö.

På New Yorks börs stiga och falla krigsindustriernas aktier alltefter som man hoppas att det skall bli krig och fruktar att det skall bli fred.

Vem ställer regeringarna till ansvar, som tillåta vapenfirmorna att med oskälig förtjänst förse de stridande i Östern med vapen och ammunition?

"Vår Hindenburg
skall styra rikets skepp."

Av *HELGE HEERBERGER.*

Hindenburg åtnjuter en enastående popularitet inom det borgerliga Tyskland. — Vår Hindenburg, säger den tyske genomsnittsborgaren och får tårar i ögonen av rörelse. — Varpå beror denna popularitet? Hindenburg har aldrig fullgjort några särskilt märkliga gärningar, på intet område har han dokumenterat sig som en stor man. Men han representerar ett ideal. Hindenburg var generalfältmarskalk — men han har aldrig sett ut som en general, han ser ut som en underofficer. Och underofficeren är och förblir den tyske borgarens ideal. Den brummigt kärva, men hederliga och djupast inne godhjärtade underofficeren. Det finns otaliga äldre herrar i Tyskland som se ungefär likadana ut som Hindenburg. När de — och med dem deras familjer — 1925 röstade på Hindenburg, röstade de på sin kamrat, på sin like. Vår Hindenburg ska nog klara det, sade de sig. Vår Hindenburg ska styra rikets skepp tillbaka till gamla, välkända farvatten. — De, som bekämpade hans kandidatur, trodde detsamma.

Det blev annorlunda. Hindenburg vägrade att gå reaktionens ärenden. Hans hjärtas sympatier höra naturligtvis hemma i det förflutna — vid varje officiellt tillfälle har han brösten fullprytt med kejserliga ordnar — men hans pliktkänsla förbjöd honom att svika den trohetsed han svurit republiken.

Denna Hindenburgs tappra och rakryggade hållning betydde givetvis en besvikelse för hans väljare. Men aktningen för Hindenburg var alltför fast rotad för att allvarligt ha kunnat hotas härav. Hans popularitet har inte minskats i någon nämnvärd grad. Den tyska borgaren tror fortfarande på sin Hindenburg.

Och de forna motståndarna — utom kommunisterna naturligtvis — tro också på honom. Eller de önska åtminstone, att han måtte stanna kvar på sin plats. Hans auktoritet stöder Brünings politik. Hans kvarblivande skulle innebära ett lugnande moment i den allmänna förvirringen.

Visst kunde man tänka sig lämpligare kandidater än den åttiofemårige generalen — men ingen av dem skulle kunna räkna på majoritet. Kommunister och socialdemokrater vilja under inga omständigheter gå ihop — en vänsterkandidat skulle således inte ha några som helst chanser att tränga igenom. Utom Hindenburg ha endast nationalsocialisternas kandidater utsikter — Hitler själv eller Frick, f. d. diktator från Weimar.

Men Hindenburg ville endast fortsätta om hela folket stod bakom honom.

Först gjordes ett försök till parlamentarisk lösning. Riksdagen skulle enas om förlängningen av Hinden-

(Forts. å sid. 4).

Läckert och hälsosamt
är smörgåsbrödet
UPLANDSKUBBEN
I hygienisk förpackning hos Eder handlande.
Undvik efterapningar!
Begär uttryckligen Uplandskubben!

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag. Slussplan 1—3, 2 tr., Stockholm. Tel. N. 48 42, 182 43.

ADVOKATER
Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén.*
Herkulesgatan 14 (f. d. L:a Vattug.)
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvsaker. Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

LÄKARE
Införd genom Stockholms Läkarförening.

Doktor Dagmar Palmgren
Spec.: Hud- och könssjukdomar.
Mottagn. vard. 8.30—9.30, 3.30—5.30, Annan tid eft. överensk. pr tel. 78 86.
Kungsgatan 35, 6 tr.

Doktor Paul Frenckner
Orons, Näs- och Halssjukdomar.
Odengatan 71, 5 tr. (Odenplan).
Mottagn. vard. 3—4 ell. hälst efter tel.-anmälan Vasa 97 20.

TANDLÄKARE

Tandläkare
EMIL LINDBLADS
PRIVATKLINIKER
Stockholms största och modernaste tandkliniker för alla samhällsklasser.
Östermalm:
Kommendörsg. 16. Tel 728 50, 728 70
Kungsholmen:
Hantverksreg. 37. Tel K. 37, K. 37 38 (Basarbyggnaden v. Kungsholms Läroverk)
Mottagn. 8.30—9, 1.30—2, 6—7.
Tandvårk behandlas hela dagen 8—7
Lördagar stänges 4 (sommarmån. 2).
Kostnadsfri rådfrågning.
Endast exam. tandläkare.

Alma Axelssons
FÖRLOSSNINGSHEM
LINNÉGATAN 19
Mottager inackord. även för längre tid. Tryggt och ogen., välrek.
Tel. 778 24.

Liliesjöös
Parfymeri- och Sjukvårdsaffär
STOCKHOLM
Butiker:
Fridhemsgatan 16 — Tel. Kh. 59 82.
Hantverkaregatan 45 — Tel. Kh. 55 85.
Sveavägen 109 — Tel. Va. 170 25.
El. värmekuddar — Kattskinn — Kamelhårsartiklar — Urinbehållare — Sanitetsbyxor för damer — Allt i branschen.

SINGER
SEDAN MER ÄN 80 ÅR VÄRLDSMÄRKET I SYMASKINER.

Den 6 febr. 1932.

Den 2 februari.

När nyheten om Kinas krigsförklaring till Japan den 30 januari, alltså tre dagar före avrustningskonferensens öppnande i Genève spreds över världen måste man genast fråga sig vad det var för djävulsk regi som lyckats ordna denna effektfulla sammanställning. Det föreföll mystiskt att en krigsförklaring skulle beslutas i Kina just dagen efter det de kineseiska och japanska truppernas anförare slutit ett vapenstillestånd, beslutas och offentliggöras, men icke avlämnas till adressaten.

Vilka än de dunkla sammanhangen här må vara, *ett* är uppenbart: att effekten av krigsförklaringen infann sig prompt som på beställning. Nedrustning skulle ske i den mån säkerheten det medgåve, och där ser man hur mycket det är bevänt med säkerheten just nu! Och nu är det uppenbart, hette det, att Nationernas förbund icke duger till att samla sina stater till solidaritet mot en angripen förbundsmedlem — alltså icke utgör något skydd att lita till i stället för de vapen man ombedes skrota ner.

Men detta var farliga och förhastade slutsatser. Det skedde denna gång som så ofta förut under Nationernas förbunds historia efter ett återfall i förkrigspolitikens metoder, under ett ryck av antiförbundsstämning, världssituationen rådde på glid mot ett krig, har makterna ryggat inför denna konsekvens och gjort en kraftansträngning för att reda upp situationen. En sådan ansträngning var Företa staternas och Englands gemensamma aktion dels på platsen för krigsskådeplatsen, dels — och det är viktigt — i Folkförbundsrådet, där de samfällt och allvarligt begära upphörande av fientligheterna, och av mobilisering till dylika, utrymmande av Shanghai, av båda de fientliga parterna, skapandet av en neutral zon och fredsförhandlingar mellan parterna i Kelloggpaktens och Folkförbundets anda.

Det kändes ögonblickligen att Folkförbundsrådet som genom en injektion fått nytt liv och auktoritet. Detta var någonting annat än då Rådet under de gångna månaderna försiktigt bett och besvurit Japan och i stället fått goda råd hur det skulle undgå att handla efter sin egen pakt.

När avrustningskonferensen strax efter det historiska rådsmötet samlades för öppningshögtidligheten, fick detta ögonblick sin prägel av det faktum att något gjorts för freden, långt mer än av alla vältaliga önskningar om framgång eller alla dystra varningar mot misslyckanden. Det var en sådan handling som behövdes i denna stund.

Nationernas förbund har hittills aldrig riktigt varit en folkens hjärtesak. Det var en present från Amerika som själv inte ville ha det, ett kohandelsobjekt, det betraktades antingen som rena skära humbugen eller också som en institution som hådanefter fått överta arbetet på världsfreden och ansvaret för alla nederlag och misslyckanden.

Skall världen i denna stund av fara och nederlag förstå att trots allt detta Nationernas förbund dock är ett värde, som det är ödesdigert att kasta bort och förstöra? Är det tänkbart att det i denna stund plötsligt blir vårt?

En lärdom tvingar sig på världen i dessa kritiska dagar och det är att Nationernas förbund endast har värde och möjlighet att leva om det är centrum i en organism, varifrån det oavbrutet får energitillförsel liksom ett hjärta som får tillförsel av syremättat blod. Endast ett oupphörligt krafttillskott från periferien ner mot centrum, kan rädda Nationernas förbund och därmed dess fredsverk. Det kan icke leva av, om det skall bestå av stater som var och en fördröjt sig i en förgången tids moral och åskådning.

Fredsarbetarna ha därför ett nationellt arbete att göra överallt, det nämligen att söka göra det egna folket moget för ett medlemskap i ett verkligt nationernas förbund.

Viktigare för avrustningskonferensens öde än all den internationella propaganda som göres i Genève, är det arbete som kan göras för att få varje land att ge de rätta direktiven åt sin egen delegation. Ty det är på folkens uppdrag, var och en till sina ombudsmän, som konferensens öde hänger.

Lyckas konferensen komma till något resultat, då är det den folkliga opinionens förtjänst, misslyckas den, då ha folken inga andra att skylla än sig själva.

Det är redan ganska tydligt att vi måste inrikta fredsarbetet och uppfostringsarbetet på tiden bortom avrustningskonferensen.

——

Hilma Borelius.

1869—1932.

Den gamle filosofen Johan Jakob Borelius gav sin dotter i arv ett mäktigt och omutligt intellekt. Det rymde både djupsinne och logiskt klarhetssinne. Men därtill hade hon som faddergåva fått skönhetshunger och psykologisk penetrationsförmåga.

Storögd och till okroppslighet spenslig vandrade hon in i världen, ofrånkomligt benägen att se den under en intellektuell aspekt. (Möjligen låg det en gång ett uns av sannolikhet i det uppskruvade ryktet, att hennes minimikrav på en människa var filosofie kandidatexamen!) Med sitt egenartade och förnämt exklusiva väsen förenade hon en svindlande idealism. Ren höll hon sig från den självförringning, varmed begävade kvinnor ofta undvika smärtsamma friktioner med både sitt eget kön och det andra. På grund av utrustning saknade hon också, åtminstone för väsentliga ting, de skygglappar av självillusion, som eljest gärna höra med i den mänskliga självbevarelsen.

Hon hade heller inte de täta murar mellan intellektets arbetsliv och det övriga väsendet, vilka förunna så mycken ostörd prestationsro. Det blev i stället så att ju mera livet vidgades, ju fler aspekter det fick, dess mera inbördes samhöriga tedde sig problemen.

Sådan rikedom och brist predestinerade för kostsam vandring genom livet. Den gjorde henne också till pionjär i djupare mening än den, att hon var Nordens första och enda kvinnliga universitetsdocent i litteraturhistoria.

Hilma Borelius liv är ej blott ett enskilt människoöde, ehuru det är unikt och fängslande också som sådant. Det var en hel tidsålders andekamp från kvinnosidan, som lyftes till medvetenhet i detta finsträngade, komplicerade, eldiga och skarpblickande väsen, ett väsen med högst ovanlig begåvning att se objektivt samtidigt med en viss fallenhet att se subjektivt.

Från avstånd tycktes hon ha något av högfjällets otillgänglighet — med klyftor och myrar och stenur. Men så kunde det plötsligt skymta till något strålvitt och eterrent, likt en snötopp som badar i solljus. Ty hennes klarhet var inte bara kyla; den var låga också.

I den för Geijerforskningen epokgörande avhandlingen *Erik Gustaf Geijer åren före avfallet* (1909) talar Hilma Borelius på ett ställe om »ungdomens plågsamma spänning mellan armod och överflöd inför livet, mellan en hunger som verkligheten icke mättar och ett inre överflöd, för vilket verkligheten icke har utrymme». Mig tycks att ett slags inre dialektik av just sådan art varit kännetecknande för Hilma Borelius som kulturpersonlighet.

Trots sin ovanliga utrustning vann hon aldrig vidare befordran inom den akademiska världen. Visserligen innehade hon en period ett docentstipendium och några månaders professorsförordnande. Men därvid blev det.

Månne *endast* på grund av yttre hinder?

Jag tror problemet därvidlag redan låg annorlunda till för Hilma Borelius än för hennes föregångerska i Uppsala, Elsa Eschelson. Nog upplevde hon bittert och hämmande de inskränkningar, som utifrån beskuro hennes möjligheter — kanske, eller kanske icke helt och hållet, på grund av sitt kön. Men *ville* hon positivt själv lägga in hela sitt väsens patos på något så pass entydigt som att kvalificera sig för en professur? Jag tror det knappast.

Kvinnliga arbetskurvor inom »the man-made world» ge ännu för få belägg för jämförande forskning. Man kan gå under i konkurrensen genom för anspråkslöst stor anpassning efter redan givna banor. Men

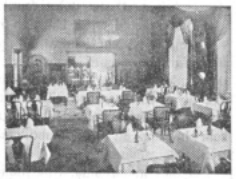

Restaurang
Port Arthur
Blekingegatan 40
Telefon Söder 34784
Bra matställe

24-timmars Ur!
PATENT
Visa alltid 1—12. Vid tryck på kronan framspringer 13—24.
För övrigt alla sorters ur, passande till presenter.
ERNST LINDSTRÖM
Nybrogatan 73, Stockholm. Tel. Ö. 44 77.

Bagarstugan
HORNSGATAN 37 „ Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 „ „ 73 37
GOTGATAN 52 „ „ 333 09

DAMKONFEKTION
OLGA SJÖGREN
DAMKONFEKTION
Timmermansgatan 13. Tel. S. 121 65.
Nyheter i enklare och finare klänningar, jumpers och koftor.
BRUDUTSTYRSLAR

Mot väggohyra
är TIP-TOP det säkraste medlet. Låt desinficera Edra lägenheter eller enstaka möbler med TIP-TOP. TIP-TOPMETODEN är effektivast. Desinfektion utföres och upplysningar lämnas.
Tekniska Fabriken TIP-TOP.
Stockholm 4. —— Tel. Sö. 187 05.

Radikala Gruppen i Stockholm
av
SVENSKA KVINNORS VÄNSTERFÖRBUND

sammanträder å K. F. U. K:s lokal, Brunnsgatan 3, tisdagen den 9 februari 1932, kl. 20.

Diskussion om
Det folkliga svenska uppfostringsproblemet.
Inledare: *Dr. Carl Cederblad, Uppsala.*
Ett flertal kända pedagoger och folkbildare ha utlovat inlägg i diskussionen.
Till lokallhyra erlägges 50 öre.
Nya medlemmar vinna inträde.

Östergötlands Länsförbund
av
SVENSKA KVINNORS VÄNSTERFÖRBUND
håller årsmöte å Standard Hotell i Norrköping, söndagen d. 7 febr. 1932.

PROGRAM

Kl. 12. Årsmötesförhandlingar.
» 1. Lunch.
» 2. Redogörelse för Centralstyrelsemötet i Stockholm d. 9-10 jan. 1932.
Kl. 6. **Offentligt föredrag** av Radiotjänsts föreläsningschef ***Rektor Yngve Hugo*** i Norrköpings Hörsal.
Ämne: **Rundradions kulturella uppgift.**

man kan också gå under på en alltför liten sådan, som försätter en utanför livet och aktionen. Man kan slutligen inte blott ständigt möta utan också själv råka ut för att förväxla det som är individuellt eller omständighetsbetingat med det som är »manligt» eller »kvinnligt».

Och ändå gäller det kanske innerst ett trevande efter insats i flera — eller andra — dimensioner än de sedvanliga. Det blir ett slags födslovända för (utifrån oanade) nya kulturkrav, som kvinnor i vårt tidsläge bära med sig som en värdefull och svårförlöst börda.

Den kulturkamp, vari sådana vändor genomarbetas, undandrar sig — åtminstone under en eller två generationer — människornas blickar. Men där den försiggår *medvetet*, innebär den i och för sig en så väldig prestation, att dess hämmande inverkan på *mängden* av vetenskapligt arbete måhända mer än kompenserats.

Hilma Borelius stannade ej vid den enbart intellektuella aspekten på tillvaron.

Tärd av plågor och med döden för ögonen delade hon sin tid mellan fullbordandet av sitt sista vetenskapliga arbete, *Nordische Literaturen* (i Handbuch der Literaturwissenschaft) och en ömt dotterlig vård om familjens gamla trotjänarinna, Malena. (Åt denna hade hon upplåtit våningens bekvämaste rum, och en av de sista dagar hon kunde hålla sig uppe följde hon henne till det sista vilorummet.)

Mellan medarbetarskapet i den stora tyska handboken och docentavhandlingen låg — utom tidskriftsuppsatser och editionen av Hedvig Charlotta Nordenflychts skrifter — de båda verken om Brinkman och Fru Nordenflycht. Hur slutgiltigt hon än kan ha klarlagt Brinkmans dårskap och älskvärdhet och befintligheter och korrespondens (allt intill den tidpunkt hon tröttnade på honom), hade hon dock själv ett ojämförligt större intresse för boken om fru Nordenflycht (1921). Den var ursprungligen avsedd att vara en populär framställning, men för henne ledde den till nya forskningar. Skarpsinnigt och med fyndglädje blottar hon nya sidor hos sitt föremål, harmsen mot alla vantolkningar. (När hon polemiserar mot dessa, kommer ett bittert tonfall, som röjer att detta verk sammanfaller med ett kampskede i hennes eget liv.)

Hon genomkämpade i själva verket *alla* de kvinnorörelsens stadier hon på ett oupphunnet sätt klarlade i sitt tal vid Lunds kvinnliga Studentförenings 25-årsjubileum. Själv hade hon ju aktivt deltagit som mångårig ordförande ej blott i denna förening, utan också inom Fredrika-Bremer-Förbundskretsen och i Rösträttsförbundet. Med åren kom hon människorna och livet allt närmare. Hur svårförstådd hon än kunde verka på ett flertal, strömmade dock mot henne ökad värme och äntligt vunnen tilltro till hennes värde från en alltmera vidgad krets av människor.

År 1924 sammanfattade Hilma Borelius kvinnorörelsens skeden på följande sätt: »Populärt förenklat kunde man om läget vid 1890-talets mitt säga:

Kvinnorörelsens råd till den kvinnliga individen lydde: 'Sök nyttig verksamhet, så kan du leva nöjd utan kärlek och äktenskap', Ellen Keys: 'Sök den stora kärleken, den är mer än arbete och intellekt'.»

Med en underton av ny klarhet tillägger Hilma Borelius:

»Nu kunde båda utsagorna slås samman i en: 'Följ dina objektiva intressen, då skall kärlekens lycka och smärta därjämte tillfalla dig, just så »stor» som du själv blivit'.»

E. F. N.

Ett anfall av bolsjevikskräck.

Norrbottens-Kuriren, högertidningen i Luleå har för en tid sedan på ledande plats angripit Sunderbyns folkhögskola, som tidningen länge misstänkt för kommunistisk — eller i varje fall fördärvlig — propaganda. *En kommunistisk plantskola?* frågas det i rubriken över artikeln, där man med olika påståenden försöker besvara frågan med ja.

Utgångspunkten för Norrbottens-Kurirens anfall var en händelse inom kyrkofullmäktige i Gammelstad, då en av funktionärerna vid Sunderbyns folkhögskola i egenskap av kyrkofullmäktig röstade för att annonsering av fullmäktiges sammanträden skulle ske i *alla* tidningar — också i den kommunistiska Norrskensflamman — om nu annonsering över huvud taget skulle förekomma, vilket han för sin del ansåg överflödigt. Detta tillika med att 16 elever av skolans 108 vid årsskiftet lät införa nyårsönskningar i Norrskensflamman var nog för att Norrbottens-Kuriren skulle anse måttet rågat och »för ungdomens egen skull» icke kunna tiga längre.

»Ett förträffligt exempel», säger tidningen om ovanstående händelse, »på lödigheten i den pacifistiska, idealistiska och religiösa förkunnelse, som utgår från Sunderbyn och som bl. a. brukar resultera i 'kristliga veckor' under sommaren. Men», fortsätter tidningen, »Sunderby folkhögskola har sedan länge varit föremål för misstro i borgerligt sinnade, ansvarskännande kretsar, där man icke kunnat förbise faran av att i ungdomens känsligaste och mottagligaste år hos denna inplantera en hel del *konstifika pacifistiska och s. k. internationella idéer, frånsett nu den atmosfär av frisinne vari hela ensemblen därute har att dväljas.*» (Kurs. av red.)

Trots att den alltid med stor glädje befrämjat folkhögskolornas verksamhet anser Norrbottens-Kuriren det icke längre försvarligt att lämna Sunderbyn sitt stöd, »då man knappast kan tro att vederbörande är skickad att fostra våra ungdomar till samhällsbevarande, fullgoda medborgare».

Tidningen har fått instämmanden bl. a. från »Många Neder-Luleåbor», som med skärpa ta avstånd från »det ryssbesoldade följet», d. v. s. Norrskensflamman.

Säkerligen är denna förfäran för åsikter som pacifism och internationalism, ja, t. o. m. vanligt oskyldigt »frisinne» betecknande för en samhällsinställning, som utan försök att sakligt precisera meningsskiljaktigheterna anar ofärd och ser rött vid varje minsta försök att rubba på den bestående ordningen. Det spelar då ingen roll i vilken anda dessa försök äro gjorda, hur vederhäftiga, fredliga och ansvarskännande. Skräcken är instinktiv och några nyanser i »samhällsvådligheten» hinner den aldrig skönja.

Rektorn vid Sunderbyns folkhögskola, Johannes Hallbäck, har i trettio år verkat på denna post. Han är visserligen känd som idealist, fredsvän, frihandlare och jordreformvän. Låt vara att detta i och för sig är misstänkta egenskaper inom det bestående samhället. Ty att ha en åsikt och våga stå för den är en av de saker som folk har svårast att förlåta. Men de som varit elever vid skolan eller annars stått den nära ha inte ord nog starka för sin högaktning för denne ärligt arbetande lärare. För dem har rektor Hallbäcks ledning ofta haft betydelse för hela livet, men — säga de — något åsiktstvång har aldrig förekommit, aldrig var det fråga om att ge eller ta åsikter, det var ett sanningssökande i allt. Var och en hade sin frihet att behålla den åskådning han valt. Under sådana förhållanden bör det inte heller förvåna, om några av de unga eleverna vid skolan uppe i denna norrlandsbygd ha varit kommunister. Självfallet står skolan öppen för alla riktningar.

I protester ha också nuvarande och förutvarande elever vid skolan lagt i dagen sin solidaritet med Sunderbyns rektor. Han har, säger man, med sin stora bildning och djupa kunskap och sin omutliga idealitet uträttat ett oerhört gott arbete och spritt mycket ljus i de mörka bygderna.

Självfallet måste Norrbottens-Kurirens angrepp ses mot bakgrunden av de norrbottniska förhållandena där motsättningarna säkerligen äro skarpare än man i södern är van att räkna med. Det ger dock en försmak av den uppdelning i två fiendeläger, som inför de stundande valen ytterligare kommer att skärpas. Den hets som med fältropet *ned med bolsjevismen* skrämmer väljarna från vettet och kämpar blint mot varje reformförsök och framstegsvänlig handling.

C. H.

En av de stora, tysta människorna.

Chefen för Lunds stadsbibliotek, fil. lic. *Lisa Rolf*, avled den 26 januari. »Med mycket omfattande kunskaper förenade hon en ovanlig organisationstalang, och snabbt och friktionsfritt lyckades hon genomföra omorganisationen och skapa ett bibliotek, som fullt motsvarade den nya tidens krav — — Hon lyckades mycket snart göra biblioteket till en verkligt populär institution», skriver en fackman på området (d:r Pelle Holm, Lunds Dagblad 27/1).

Personligen var hon en av *»de stora tysta människorna»*, just den sorten som Carlyle apostroferade i en prosahymn. Mitt i ordflödenas och reklamens tid hade hon verkligen råd till att vara en av dem.

KVINNOFÖRBUNDET FÖR FRED OCH FRIHET har nu avsänt till Genève de svenska namn, som insamlats på Internationella kvinnoförbundets masspetition till avrustningskonferensen.

Kort innan petitionen avsändes, överlämnade Kvinnoförbundets styrelse till regeringen ett exemplar av den internationella massdeklarationen jämte en skrivelse, däri för Sveriges del den allvarliga förhoppningen uttalas, att då nu det svenska militärväsendets gräns skall fixeras i den blivande internationella konventionen, redan detta första nedrustningssteg genom att innebära en avsevärd reduktion må bidraga till en allmän sänkning av rustningsstandarden. Fred och frihet har därmed deklarerat sin tro på att Sverige har plikt att för sin del företaga en nedrustning inom den blivande konventionens ram.

"Norge vill icke föra krig!"

Norska arbetarrörelsens avrustningsförslag.

I god tid före den stora internationella avrustningskonferensen förelåg den norska arbetarrörelsens förslag om avskaffande av militärväsendet i Norge.

Med detta förslag och med full rätt att tala för det, hade Arbetarpartiet gärna velat bli representerat i Genève. Landets konservativa regering hade också utnämnt en arbetarrepresentant i delegationen — men de av regeringen meddelade riktlinjerna för delegationen går bl. a. ut på att denna *måste uppträda som enhet utåt*. Riktlinjerna upptar endast möjligheten av internationell avrustning. Konsekvensen av detta är, att den positiva avrustningsfraktionen inom det norska folket icke kan få någon talesman i Genève. På regeringens villkor kan Arbetarpartiet inte sända någon representant.

Strax före jul, den 19 dec. 1931, förelåg utredning med förslag från Stortingets förstärkta militärkommitté om en ny försvarsordning för Norge.

De uttalanden från militärt och borgerligt håll, som återfinns i betänkandet, krigsspådomarna och antydningarna om *fara* verkar i och för sig agitatoriska i militaristisk riktning, även om förslaget går ut på en nedskärning av försvarsanslaget från 40 miljoner till cirka 35 miljoner.

Ohyggligt cyniskt är den nu avlidne general Haltfodts uttalande, som citeras i betänkandet. Generalen försätter helt enkelt det sista decenniets fredspakter ur kraft med följande ord: »Traktat- eller pappersförsvarets effektivitet är beroende av de personer som för tillfället har att tolka dem, och den kommer därför att undergå ständiga svängningar, allteftersom personerna växlar.

Det militära försvaret måste ha ett mycket stabilare underlag och byggas upp på helt andra grunder.»

Tiden är inne för en avveckling av militärväsendet.

Mot denna bakgrund verkar Militärkommitténs arbetarfraktions avrustningsförslag desto mera befriande i sin kraftiga och ärliga fredsvilja, denna fasta utomordentliga plan, som borde haft en förespråkare i Genève som ett positivt bidrag från de små nationerna till de aktuella strävandena för världens avrustning. Fraktionen hävdar kort och gott att tidpunkten nu är inne för *en fullständig avveckling av militärväsendet.*

I motsats till det borgerliga lägrets uttalande om önskvärdheten av ett i militärt avseende starkt Norden, påminner arbetarfraktionen om att den svenska försvarskommissionens mandat också omfattar spörsmålet om avrustning, såväl på grundval av internationella överenskommelser som en isolerad nationell avrustning.

Det heter vidare: Vårt folk har ingen säkrare utväg att undgå olyckan av ett kommande krig än att ärligt och redligt draga konsekvenserna av vår militära vanmakt och överge den farliga illusionen att vårt militärväsen är ett skydd för landets självständighet.

Linjen blir då att Norge icke vill föra krig med främmande makter, men att vi vill hävda vår neutralitet så långt som det är med norska intressen förenligt och så långt det är möjligt med de medel vi förfogar över.

Förslagets kärnpunkt är en civil skyddsmakt.

Huvudpunkterna i förslaget är följande: Hären och flottan med resp. administrativa organ, skolor, lant- och kustbefästningar m. m. nedlägges. Värnpliktshären avskaffas. Privata, beväpnade organisationer upplösas och deras vapen överlämnas till polisen.

Det civila skyddsvärn, som skall träda i stället för här och flotta delas i en kustbevakning, en lantbevakning och en flygavdelning.

Utbildningen av befäl och manskap tar sikte på positiva uppgifter i fredstid. Kustvaktens materiel skall delta i expeditioner till stöd för norsk näringsdrift i Ishavet, i fiskeriinspektionen längs kusterna, mätningar, smuggelkontroll och liknande uppgifter.

Lantvärnets uppgifter skall vara att bevaka de norska landgränserna i händelse av krig melian andra makter, att skydda för neutralitetskränkningar och i samband med den ordinarie ordningsmakten hindra kupper av irreguljära styrkor. Lantvärnets utbildning är också avsedd för det praktiska livet för småbrukare, fiskare och motormän.

Den totala kostnaden för Norges civila ordningsmakt skulle enligt förslaget icke överstiga 8 miljoner kr. Härtill kommer dock övergångskostnader för en längre tid av upp till fyra gånger denna summa.

Försvarsanslagen sedan 1918 hade räckt till järnvägsnät över hela Norge.

Som en mycket viktig faktor pekar man på landets svåra ställning med den stigande arbetslösheten. En fullständig avveckling kan inte genomföras med ett slag. Men man framhåller också det betänkliga i, att en del av militärstatens folk utan vederlag skall utfå sin lön, medan

HOLMIA
SVEAVÄGEN 31, STOCKHOLM
Tel. Norr 336 90, växel.
OLYCKSFALL-
OCH SJUK-, INBROTTS-, ANSVARIGHETS-
med flera slag av försäkringar.
Generalagentur i Stockholm:
SCHREWELIUS BYRÅ
Birger Jarlsgatan 53 (Ingeelbrektsplan).
Tel. 145 33.

Åderbråcksstrumpor
MAGGÖRDLAR
BRÅCKBAND
BARNVÅGAR
säljas och uthyras.
KIFA
KUNGL. HOVLEVERANTÖR
Namnanrop "Instrument-Kifa"
31 Regeringsgatan 31

Giron:r 1544
Tidevarvet börjar 1932 sin tionde årgång.

TIDEVARVET

Lördagen den 6 febr. 1932 — N:r 6

Prenumerera på TIDEVARVET för 1932
Pris 6:— Kr.

man för övrigt dagligen ser människor med dyrbar utbildning, ställas utan arbete därför att företagen stoppa. Fraktionen företar en ganska belysande jämförelse. Sedan världskrigets slut har anslagen till improduktiva militära företag kostat vårt folk 500 miljoner kronor. Detta belopp motsvarar precis vad de senaste järnvägsförslaget skulle kosta att utföra. För 500 miljoner kronor skulle hela landet kunna förses med järnvägar. Eller beräkningen för den nya vägplanen, enligt vilken vi för ett liknande belopp skulle kunna utbygga hela landets vägnät.

Att tro att denna väldiga folkfråga skulle kunna lösas utan kamp — med alla slag av segt och bittert motstånd — skulle vara verklighetsfrämmande naivt. Lika litet som den ovan citerade generalen tror arbetarna på vackra ord — *eller* — militaristiska makters fredspakter. Men medan generalen vill hjälpa upp fredspakterna med ett starkt militärt försvar, önskar arbetarna stärka dem med folkens medvetna fredsvilja, manifesterad i militärväsendets, rustningarnas avskaffande.

"Vi önskar tala fritt om våra strävanden med Danmark och Sverige".

Det ligger konsekventa norska avrustningsivrare varmt om hjärtat att få drufta dessa spörsmål med meningsfränder i Danmark och Sverige, med folk, som själva står på bestämda, klara, nationella avrustningskrav. Vi önskar tala fritt om våra strävanden, trots den stämning som tar sig uttryck i att Höires huvudorgan i Norge i dessa dagar utan kommentarer citerar Hjalmar Branting i ett profetiskt uttalande: »Försvinner försvarsviljan hos ett folk kan det kanske se ut som om fredsidén hade gjort landvinningar, men i verkligheten står vi bara inför ett symptom på dekadens och upplösning».

Nordens avrustningsfolk skall förstå att stå emot suggestionen i en sådan agitation. Icke endast för våra drömmars skull skall vi nu veta att vara förnuftiga människor! Den arbetskamp för människors *liv*, som världen behöver fred till, bär nödvändighetens obönhörliga krav i sig.

Oslo i januari.

Birgit Nissen.

Man träffas på
Galleri Moderns
RESTAURANT
Dramatiska Teatern, där är trevligt att äta lunch, ta en drink, äta middag eller ventilera intrycken på kvällen efter bio och teater.

ännu en kooperativ framgång: LUMA — en utmärkt lampa

Vår Hindenburg...

(Forts. fr. sid. 1).

burgs presidentskap, med kringgående av allmänna val. Man hörde sig för hos particheferna. Herr Hitler inbjöds till förhandlingar. Hitler befann sig i en besvärlig knipa. Antingen han svarade ja eller nej, måste han ofelbart stöta sig med en del av sina anhängare — de revolutionärt inställda nationalsocialisterna vilja bli av med Hindenburg, de konservativa hålla fast vid honom.

Hitler tvekade i flera dagar. Han ställde villkor för ett jakande svar — Brünings avlägsnande. Hindenburg inlät sig inte härpå. Och Hitler svarade nej. I sitt svar åberopade sig Hitler på författningen, vilken han annars inte just brukat visa någon överdriven vördnad. Att den parlamentariska lösningen ingalunda skulle betytt ett brott mot författningen, förbisåg han härvid.

Ännu återstår möjligheten av ett »folkval» — d. v. s. att de hittills vägrande partierna till sist ge med sig och man kommer överens om att inte uppställa någon annan kandidat än Hindenburg till valen i mars. —

Hitlers nej har otvivelaktigt minskat hans prestige hos många av hans anhängare. Brünings defensiva taktik att framtvinga ett avgörande svar av sin motståndare, var klok.

Tyvärr uppväges de fördelar han vunnit härur av den dårskap han samtidigt begått på ett annat område:

Att Tyskland inte längre är i stånd att betala reparationerna — det är en sak, som så gott som hela världen är på det klara med. Endast Frankrike vill ännu inte inse det. Men den enda vägen att få Frankrike till insikt härom är den sansade förhandlingens väg — den försoningspolitikens väg, på vilken Gustav Stresemann under alla de år han ledde Tysklands yttre öden, gick från seger till seger.

En gäldenär, som inte kan betala sina skulder, gör klokt i att samtidigt som han bevisar sin oförmåga, också betona sin goda vilja — han begår en dårskap, om han slår näven i bordet och förklarar: Jag vill inte betala!

Brüning har föredragit den senare metoden — om på eget initiativ eller av eftergivenhet gentemot Hitler, må förbli osagt. I varje fall har Brünings aggressiva uttalande till engelska ministern i Berlin väckt stark oro i Frankrike och reducerat chanserna för en positiv utgång av reparationskonferensen till ett minimum. Om Tyskland i stället för att inlåta sig på kompromisser från början fordrar ett fullständigt annullerande av reparationerna, kommer det att finna en enig front emot sig. Och resultatet blir ett fiasko, som ger Hitler ny vind i seglen. Brünings nederlag kommer att bli ett välkommet objekt för den nationalsocialistiska hets-propagandan.

I betraktande av den hotande utrikespolitiska situationen, vore det naturligtvis dubbelt önskvärt, att Hindenburg, den enda mannen, som har sympatier i så gott som alla läger, finge kvarstå som Tysklands president.

Helge Heerberger.

Japan och dess läromästare.

(Forts. fr. sid. 1).

förstått att framställa alla Japans handlingar som handlingar av nödvärn, och att det japanska folket bakom fronten tror liksom det tyska år 1914 att till nödvärn hör invasion av grannens territorium.

Men vad driver de japanska statsmännen till detta våghalsiga spel? Är det den kinesiska bojkotten som är så svår att uthärda, att Japan börjar krig för att få den hävd, liksom England började krig med Kina för att häva dess bojkott av engelsk opium? I så fall måste Japan vara oerhört känsligt för ekonomisk bojkott, ett faktum som visar vägen att hålla Japan till sina internationella förpliktelser utan att militära sanktioner behöva tillgripas.

Att beordra i väg krigsfartyg och trupper, det ligger lätt till, det är en apparat som ligger färdig, bara väntande på en telefonpåringning för att komma i gång. Men apparaten för förhindrande av krigsutbrott och ett kraftigt men fredligt hållande en agressiv makt i schack, den drar man sig för att använda. I sanning, Västerlandet har inför detta läge ingenting att berömma sig av. Det har varit Japans läromästare i dess taktik mot Kina och alltför trög i att gottgöra detta genom att visa att vår tid har andra metoder än krig för att göra upp mellan folken.

Mussolini

slår vetenskapen i bojor.

Mussolinis strävanden att genomdryra det italienska undervisningsväsendet med fascistiska åskådningar har på sistone tagit sig uttryck i ett påbud för alla Italiens universitetsprofessorer att avlägga en ed om rättrogen, fascistisk undervisning.

Den italienska regeringen lägger inte fingrarna emellan, när det är fråga om att för fascismens räkning infånga den akademiska lärdomen. Den förelagda eden påbjuder *»trohet mot fascismen samt fullgörandet av alla akademiska plikter med ändamål att utbilda aktiva, tappra, fosterlandet och den fascistiska regimen hängivna medborgare»*. Med tanke på de hårda följder, som en vägran skulle få, var det en stor del av universitetens professorer, som skrev under. De som vägrade var tolv, samtliga framstående och aktade vetenskapsmän av olika politiska åskådningar, däribland män, som hittills varit väl sedda av myndigheterna och inte några utpräglade radikaler. Priset, som dessa män måste betala för sin övertygelse, för sin självständighet, är ingenting mindre än avsked från tjänsten, utestängning från all fortsatt verksamhet, och risk för deportation. För de vetenskapsmän som icke är ekonomiskt oberoende innebär detta rena rama nöden för dem och deras familjer.

Detta upprörande ingrepp i den akademiska lärofriheten och de enskildas samvetsfrihet, har uppkallat en motaktion från vetenskapsmän i ett flertal europeiska länder och det är att vänta att också akademiska personligheter i Sverige inom den närmaste tiden kommer att ansluta sig till protesten. Den protestskrivelse, som cirkulerar för undertecknande är avsedd att överlämnas till Institutet för intellektuell samverkan i Genève. Skrivelsen utmynnar i en begäran till Institutet att undersöka genom vilka medel de italienska lärda kan understödjas i försvaret för sin intellektuella frihet.

Regeringen har å sin sida ett visst intresse av att åt sig vinna vetenskapsmännens obrutna front och uppges därför i en hel del fall ha sett genom fingrarna med de ändringar i ordalydelsen, som vederbörande gjort innan de undertecknat eden.

Man har då låtsats, som om allt vore gott och väl.

På flera håll har studenterna demonstrerat mot sina lärares avskedande, men det har också genom myndigheternas försorg anordnats små skendemonstrationer *för* det fascistiska dekretet. Deltagarna har sedan fått mottaga erkännsamma telegram från Mussolini, som gläder sig åt deras glödande hjärtan och ungdomliga dådskraft.

Diktaturen går sålunda fram med de medel den alltid brukat och måste bruka. Det är sedan fråga om hur mycket de betvingade tål. I fråga om ett inkräktande på den vetenskapliga frihetens område tycks världen reagera spontant.

Filmkrönika.

Den franske filmtidningsredaktören och avant-garde-biograf-pionjären Jean Tedesco, som för ett tiotal år sedan introducerade klassisk svensk film i Paris, har avlagt visit i Stockholm och gästat Svensk Filmindustri. Tre svenska filmer fann han värda att inköpas för spelning i Frankrike, Gamla sta'n, I slagbjörnens spår och Hans livs match. (Fridolf Rhudin fann M. Tedesco däremot, även oavsett språket, alltför »lokalbetonad», ett vackert exempel på det franska språkets diplomatiska elegans.)

Gamla sta'n har ännu inte spelats offentligt i Stockholm, endast diskuterats offentligt liksom allt, i vilket Artur Lundkvist haft ett finger med. Jag ber att för egen del få avvakta premiären.

Utterströmfilmen *I slagbjörnens spår* är en sevärd film. Den är ett vackert, redbart och sympatiskt reportage från den bekante skidlöparens och hans svenskamerikanske brors långa jaktfärd i Kanadas högländer. Deras jakt med filmkamera förefaller mig som en vida ädlare sport än deras jakt med gevär. Huvudpersonen är en liten, mättligt civiliserad björnunge vid namn Sandy, som en tid följde med expeditionen, och vilkens fumliga beställsamhet och leklynne har en obeskrivlig charm.

Erik Lindorms film *Hans livs match* anknyter däremot till kungslinjen i svensk farsindustri. Dock är början bra med sitt montage från ett bygge, där murarnas bristande moral antydes genom pilsneruppköp. Intrigen, om man nu skall tala om en sådan, rör sig om en fotbollsmatch på Stadion och ett egendomligt sammanträffande, som leder till förlovning. Den nya stjärnan, en sextonårig flicka, är söt, och det är inte hennes fel, att hon släppts fram på den vita duken direkt från skolbänken för reklamens skull.

Undras vad fransmännen komma att säga!

På Olympia ha nyligen framförts två filmer, värda att nämnas. Den ena är *Den okände soldaten* efter en synopsis av Leonard Frank, författaren till den bekanta antikrigsboken »Människan är god».

Filmen är visserligen ganska ojämn men utmärkes av ett delvis djärvt och medryckande montage. Starkast verka bilderna från gatu- och hemlivet i de olika länderna före kriget, som först osäkert anas, och sedan mobiliseringen med oron i hemmen, exercisen på kaserngårdarna och begejstringen på gator och järnvägsstationer.

Även skildringen av striderna vid fronten är delvis av skakande effekt. Men den med pacifistisk tendens arrangerade »handlingen» är av det litet idylliska slag, som Frank har en viss förkärlek för, men som här verkar en aning malplacerat. En tysk, en fransman, en jude, en engelsman och en neger ramla ned tillsammans i ett övergivet skyddsrum i ingen mans land. De förbrödra sig och stå upp att »bekämpa kriget», vilket tillgår så att de bryta ned ett taggtrådshinder och vandra i väg sida vid sida över fälten. Men vad sedan? Kriget som sådant kan inte bekämpas, endast krigets tillskyndare.

Regissören Victor Trivas har emellertid gjort ett gott arbete. Bland skådespelarna lägger man framför allt märke till Wladimir Sokoloff som den genom en chock dövstumme juden.

Om det var litet folk på Olympia den kväll, jag såg Den okände soldaten, hade *Den okände sångaren* dragit desto mera publik. Helt naturligt förresten! En sångare är alltid pikant, men en soldat är det endast under förutsättning att han är en leende löjtnant.

Emellertid är Den okände sångaren ingen dålig film. Ryssen V. Tourjanskys regi utmärkes av en viss konstnärlig ambition. Någonting annat än estetisk förströelse vill filmen inte vara, och den fyller sin uppgift såsom sådan på ett hederligt sätt.

Handlingen är helt tillrättalagd för avsikten att föra fram den franske hjältetenoren Lucien Muratore, kallad »den andre Caruso». Ljudfilmens tekniska möjligheter äro följaktligen väl utnyttjade. Genom grammofon och radio går den mystiske okändes underbara sång ut över Europa. Och när hans hustrus öron i Paris, varigenom hon, som för tio år sedan förlorade honom, åter finner tillflykt i hans famn. Detta är ju i någon mån banalt. Den psykologiska skildringen av hur sångaren, som förlorat sitt minne, åter vaknar till medvetande om sitt förflutna, är också otillfredsställande. Men filmen har, som sagt, också förtjänstfulla partier, såsom de inledande stämningsfulla partierna från den ryska bondbyn, de roliga kontroverserna mellan den tjocke impressarion och den lilla intervjuerskan och sist men inte minst Muratores röst.

Till sist ett par ord om en tullfråga. Vid den kupp i riksdagen, genom vilken regeringen drev igenom höjda och nya tullar på kaffe och frukt och andra som lyxbetonade ansedda varor, höjdes även tullen på biograffilm med nära 2,000 procent.

Helt visst hör inte filmen till livets nödtorft. Allra helst inte den dåliga och dumma filmen. Men denna filmtull gynnar på ett barbariskt sätt den sämsta filmen, den svenska. De verkligt värdefulla filmkonstverk, vi numera få se, äro undantagslöst utländska.

Svensk Filmindustri har följaktligen fått det statsunderstöd, som bolaget begärt men inte kunnat få direkt, genom en bakväg. Fridolf Rhudin och konsorter bli inte mera sympatiska, när de komma att leva än högre än tillförne tack vare världsnöden.

Nils Beyer.

SÖDERMANLANDS
ENSKILDA BANK
DEPOSITIONS- KAPITAL- & SPARKASSERÄKNING
mot högsta gällande ränta.
Solidarisk Bank. Grundad 1865.

TIDEVARVET

REDAKTION:
Telefon N. 48 42. Mottagningstid 10—12.

EXPEDITION:
Telefon 182 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 15 44.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:50. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:
1 text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1932
Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.